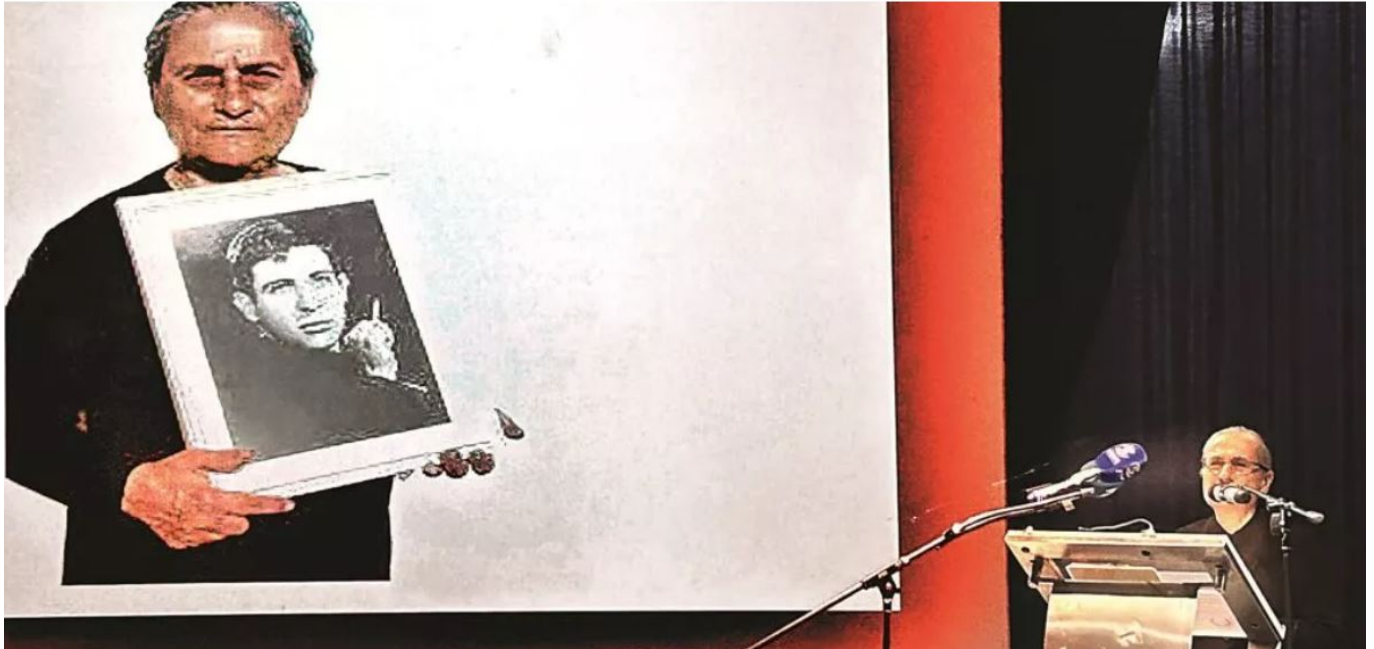

Ο πόλεμος του 1974 μέσα από τα μάτια της Γυναίκας

/ Γενικά Θέματα / Ιστορία, Αρχαιολογία, Παλαιογραφία, Στρατιωτικά & Εθνικά θέματα

Πέτυχε τον στόχο της για καλλιέργεια της ιστορικής μνήμης, με αποκάλυψη άγνωστων πτυχών της τουρκικής εισβολής στην Κύπρο, η ανοικτή εκδήλωση με τίτλο «Ο πόλεμος του '74 μέσα από τα μάτια της Γυναίκας» που η ομάδα «Σελίδες Ιστορικής Μνήμης και Αναπαράστασης» (Σ.Ι.Μ.Α.) οργάνωσε το βράδυ της περασμένης Τρίτης 7ης Νοεμβρίου 2023 στο πολιτιστικό κέντρο «Μελίνα Μερκούρη» στη Λευκωσία.

«Η νεολαία της Κύπρου αναγνωρίζει τη θυσία των εγκλωβισμένων και προσφύγων γυναικών το 1974 και τιμά τις ηρωίδες με αυτή την εκδήλωση», ανέφερε μεταξύ άλλων σε χαιρετισμό του ο πρόεδρος της ομάδας «Σ.Ι.Μ.Α» Σάββας Τσολάκκης. Είπαν τις ξεχωριστές ιστορίες τους, γυναίκες που όπως λέχθηκε, «έγιναν μαζί με πολλές άλλες, ασπίδα και μοχλός αναγέννησης της Κύπρου, ώστε να ορθοποδήσει μεταπολεμικά»: Η Χαρίτα Μάντολες σύζυγος δολοφονηθέντος από τους Τούρκους, η Καίτη Νεοφύτου σύζυγος αιχμαλώτου του πολέμου, η Άντρη Μάρκου Χριστοδουλίδου κόρη του αγνοούμενου ήρωα αξιωματικού της Εθνικής Φρουράς Τάσου Μάρκου και η πρόσφυγας από την Αμμόχωστο Λίτσα Μαυρίδου.

Στην εκδήλωση μίλησε επίσης η Αναστασία Ισαάκ, γεννημένη ένα μήνα μετά την άγρια δολοφονία του πατέρα της ηρωομάρτυρα Τάσου Ισαάκ, από τουρκικό όχλο

στην Κάτω Δερύνεια Αμμοχώστου τον Αύγουστο 1996. Την εκδήλωση έθεσε υπό την αιγίδα της η Πρώτη Κυρία Φιλίππα Καρσερά Χριστοδουλίδη που παρευρέθηκε και απηύθυνε χαιρετισμό. Παρούσα ήταν και η υπουργός Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης Άννα Κουκκίδου Προκοπίου. Κατά την έναρξη της εκδήλωσης, δρομείς του σωματίου Περικλής Δημητρίου, μετέφεραν στην αίθουσα, φλόγα από την προτομή της Ευφροσύνης Προεστού στο οδόφραγμα του Λήδρα Πάλας.

Η φλόγα τοποθετήθηκε σε άδεια καρέκλα δίπλα στο βήμα των ομιλητών, σύμβολο της απουσίας αυτών που δεν επέστρεψαν από τον πόλεμο, όπως εξήγησε ο Σάββας Τσολάκκης. Η εκδήλωση περιλάμβανε εικαστική έκθεση με θέματα από την τουρκική εισβολή και σύντομο καλλιτεχνικό πρόγραμμα, με ανάγνωση από τη Λίτσα Μαυρίδου, του ποιήματος «Το νανούρισμα» του Νίκου Νικολάου Χατζημιχαήλ και με θεατρικό δρώμενο με τη Σαλώμη Ιεροπούλου και τον Σάββα Τσολάκκη. Η Ευρυδίκη Μασουρή τραγούδησε «Παραπονεμένα λόγια» με τον Μάριο Χαραλαμπίδη στο πιάνο.

Το μήνυμα «δεν ξεχνώ και αγωνίζομαι»

Σε σύντομη προσφώνηση της η ακαδημαϊκός, αρχαιολόγος-ιστορικός δρ Αννίτα Αντωνιάδου που συντόνισε την εκδήλωση, επεσήμανε ότι «είναι διαφορετική η εμπειρία των γυναικών από τον πόλεμο και τις συγκρούσεις, από αυτή των ανδρών». Τόνισε ότι «ο ιδιαίτερος χαρακτήρας που έχουν τα εγκλήματα σε βάρος του γυναικείου πληθυσμού, υποβαθμίζεται και οι γυναίκες ένιωσαν ότι πρέπει αυτές να ντρέπονται για ό,τι τους συνέβη».

Οι γυναίκες, πρόσθεσε, δεν βρέθηκαν στις μάχες, αλλά η συνεισφορά τους και οι επιπτώσεις του πολέμου σε αυτές, είναι εξίσου σημαντικές. Και όμως αυτό δεν αντικατοπτρίζεται στην καταγραφή της ιστορίας. Κόρες, μάνες κι αδελφές που συνωστίσθηκαν σε καταυλισμούς, που περίμεναν μάταια μια είδηση πάνω από ένα άψυχο τηλέφωνο για χρόνια, που βίωσαν τον τρόμο της καταστροφής και την αβεβαιότητα της προσφυγιάς, είναι η άγνωστη ακόμα πτυχή αυτού του πολέμου».

Μια από αυτές τις γυναίκες είναι και η Χαρίτα Μάντολες που διηγήθηκε τα γεγονότα της 20ης και της 21ης Ιουλίου 1974, όταν στην ηλικία των 27 χρόνων, μητέρα δύο βρεφών ενός και δύο χρονών, ξυλοκοπήθηκε από Τούρκους στρατιώτες στο χωριό Ελιά της Κερύνειας, είδε με τα μάτια της να βιάζουν συγχωριανές της και έζησε τον ξυλοδαρμό και την εν ψυχρώ εκτέλεση του 25χρονου συζύγου της Ανδρέα, του πατέρα της Νεόφυτου, των δύο νεαρών γαμπρών της Θεόδωρου και Φοίβου και άλλων συγγενών και συγχωριανών της.

Τα οστά του συζύγου της και των άλλων συγγενών της, βρέθηκαν σε ομαδικό τάφο

στην Ελιά και κηδεύτηκαν στη Λεμεσό τον Ιούλιο 2008. «Το μήνυμά μου, είπε στην ομιλία της, είναι ότι δεν ξεχνώ και αγωνίζομαι. Και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας να ακούσει ότι αγωνίζομαι για απελευθέρωση της Κύπρου και όχι για διζωνική ομοσπονδία. Ο καθένας να πάει στο χωριό του. Οι Τουρκοκύπριοι στα σπίτια τα δικά τους κι εμείς στα δικά μας. Οι έποικοι να φύγουν, να παν ποτζεί που ήρθαν. Αυτά τα μέρη είναι δικά μας και όχι της Τουρκίας.

Και να ξέρετε ότι όλη η νεολαία είναι μαζί μας. Όταν πηγαίνω να μιλήσω σε σχολεία, τα παιδιά σιωπούν και κρατούν ακόμα και την αναπνοή τους, ακούγοντας αυτά που λέω για την εισβολή... αυτοί είναι οι νέοι μας και περιμένουν από εμάς, να τους καθοδηγήσουμε...». Συγκλονιστική ήταν και η μαρτυρία της Καίτης Νεοφύτου από τη Λευκωσία, συζύγου του Ανδρέα Νεοφύτου αιχμάλωτου πολέμου το 1974, «νεαρή μητέρα τότε, σήμερα γιαγιά με έξι εγγόνια», όπως την παρουσίασε η δρ Αννίτα Αντωνιάδου. «Η κυρία Καίτη, πρόσθεσε, είναι εδώ και είκοσι χρόνια καρκινοπαθής και όμως είναι μαζί μας απόψε... θαυμάζουμε το ψυχικό της σθένος και μας τιμά ιδιαίτερα η παρουσία της».

Η Καίτη Νεοφύτου αφηγήθηκε ότι ο σύζυγος της «ήταν κουρέας και μάλιστα πολύ καλός επαγγελματίας, αλλά δεν ήταν πια ο ίδιος μετά την επιστροφή του στην Κύπρο και στην οικογένειά του, λόγω των βασανιστηρίων που υπέστη κατά την 3μηνη αιχμαλωσία του στα Άδανα της Τουρκίας». Ανέφερε χαρακτηριστικά ότι «ο Ανδρέας είχε μέσα του τόσο πόνο, που για αρκετό διάστημα δεν μπορούσε να δουλέψει και «έδιωχνε» τους πελάτες του. Τον άντρα μου - είπε - που πέθανε πριν ενάμισι χρόνο, τον είχε αλλάξει για πάντα ο πόλεμος και η απάνθρωπη μεταχείριση του στα χέρια των Τούρκων. Αλλά, παρ' όλα όσα πέρασε, πάλεψε, βρήκε τα πόδια του και στάθηκε άξιος για να μεγαλώσουμε μαζί, τις κόρες μας».

Οι έφηβες που τους έκλεψαν τα καλύτερα τους χρόνια

Είπε μεταξύ άλλων η Λίτσα Μαυρίδου λειτουργός ραδιοφώνου στο ΡΙΚ, για την εμπειρία της, της τουρκικής εισβολής και της προσφυγιάς: «Είμαι η Παντελίτσα Μάμα, του Νίκου και της Ελένης και το 1974 είμαι 15 χρόνων, έχω τρεις αδελφές κι ένα αδελφό, ζω στην οδό Μαραθώνος στο Κάτω Βαρώσι. Στις 14 Αυγούστου 1974, ήρθε κι η σειρά μας να προσφυγοποιηθούμε. Ο πατέρας μου, που ήταν πυροσβέστης, έλειπε στο καθήκον κι έπρεπε να φύγουμε...Καταφύγαμε στο πατρικό της μάνας μας στο Αυγόρου.

Όταν μετά από μέρες, ήρθε ο πατέρας μας ταλαιπωρημένος, συγκλονίστηκα...Είναι ακόμα στο μυαλό μου η μορφή του. Οι τελευταίοι που έφυγαν απ' την Αμμόχωστο, ήταν οι πυροσβέστες, όπως μας είπε. Τον Οκτώβριο του '74 φιλοξενήθηκα με άλλα κορίτσια από την Κύπρο, στο ορφανοτροφείο

«Αμαλίειον» στο Μαρούσι. Μας αγκάλιασαν όλοι εκεί. Βιώσαμε όμως πρωτόγνωρες καταστάσεις και τα συναισθήματα μας ήταν ανάμικτα. Είχαμε χάσει τα σπίτια μας, τη γειτονιά μας, τους φίλους μας και στερούμασταν τους γονείς μας, τ' αδέρφια μας, την οικογένεια μας... Έσφιξα τα δόντια κι άντεξα... Λύκειο πήγαινα στην οδό Ακαδημίας, στο κέντρο της Αθήνας. Μια μέρα ενώ κάναμε μάθημα, ακούστηκε ήχος αεροπλάνου... και όλες οι Κυπριοπούλες βρεθήκαμε κάτω από τα θρανία... Ένα τεράστιο ευχαριστώ στην Ελλάδα μας, γι' αυτή την προσφορά της στα προσφυγόπουλα της Κύπρου. Ξέρω ότι η δική μου ιστορία δεν είναι η τραγικότερη σελίδα, από τις χιλιάδες τραγικές σελίδες εφήβων κοριτσιών που γράφτηκαν το καλοκαίρι του 1974... Μη ξεχνάτε να θυμάστε την κάθε έφηβη του 1974, που της έκλεψαν την αθωότητα και τα καλύτερα της χρόνια....».

ΑΝΤΡΗ ΜΑΡΚΟΥ: Σημείο αναφοράς ένας σταυρός, μια φωτογραφία...

«Η γυναίκα και η κόρη του αγνοουμένου, κουβαλά μέσα στη ψυχή της από τρυφερή ηλικία, το βάσανο του «ανεκπλήρωτου», ως αποτέλεσμα του ακρωτηριασμού της οικογένειας της που επέβαλε βίαια ο Αττίλας» είπε μεταξύ άλλων η Άντρη Μάρκου Χριστοδουλίδου.

«Με την πάροδο του χρόνου, συνέχισε, αναζητά να γαληνέψει, έχοντας σημείο αναφοράς έναν τάφο, ένα σταυρό, μια φωτογραφία κι' ένα αναμμένο καντήλι, έτσι ώστε ολοκληρώνοντας το πένθος της, να επιστρέψει νοερά στην παιδική της ηλικία, ίσως γιατί δεν έφυγε πραγματικά ποτέ από εκεί. Κύπρος 1974... Θυμάμαι! 20 Ιουλίου χάρματα, οι σειρήνες ηχούν εκκωφαντικά. Ο πατέρας μας που υπηρετούσε τότε στο στρατόπεδο της Κυθρέας, τηλεφωνεί και δίνει λακωνικά οδηγίες στη μητέρα μας: «Μαίρη πόλεμος, οι Τούρκοι εισβάλλουν στην Κερύνεια. Πηγαίνετε στη Λεμεσό στον πατέρα σου - ο Πάρις και η Άντρη είναι υπό τη δική σου ευθύνη. Δικά μου παιδιά τώρα, είναι οι στρατιώτες μου».

Τις εξελίξεις που αφορούσαν στην εισβολή ως 11χρονη, τις παρακολουθούσα κρυφακούγοντας τις συζητήσεις των ενηλίκων, ακούγοντας το ραδιόφωνο και διαβάζοντας κρυφά τις εφημερίδες, προσπαθώντας να μάθω νέα από το μέτωπο για τον δικό μου πατέρα. 1619, ο αριθμός που σημάδεψε τη ζωή μας. Αρχές Νοεμβρίου του 1974, η μητέρα μας ενημέρωσε ότι ο πατέρας μας βρισκόταν στη λίστα των αγνοουμένων.

«Μάμμα τι σημαίνει αγνοούμενος; Ζει ή πέθανεν ο παπάς;». Την θυμάμαι να κομπιάζει και να μας εξηγεί την καινούργια αυτή λέξη. Δεν κλάψαμε ποτέ μαζί, η μητέρα μου, ο αδελφός μου και εγώ. Η μητέρα μας, κατάφερε να αντλήσει δύναμη απ' τα παιδιά της και εμείς αντίστροφα και έγινε ο δικός μας στυλοβάτης. Ο πατέρας μας με την πολύπλευρη δράση και τη θυσία του, πέρασε στο πάνθεο των

Αθάνατων. Ήρωας για τους πολλούς, ήρωας/πατέρας για εμάς. Θα του είμαι παντοτινά ευγνώμων για τα 11 γεμάτα χρόνια που μοιραστήκαμε – οι επιλογές και ο βίος του, μου επιτρέπουν να περπατώ με το κεφάλι ψηλά. Μάνα, σε θαυμάζω και σε ευχαριστώ καθημερινά που στάθηκες δίπλα μας αγόγγυστα, έχοντας διπλό ρόλο ως μάνα και ως πατέρας».

Επισημαίνοντας ότι «το ανθρωπιστικό θέμα των αγνοουμένων, δυστυχώς έτυχε κατά καιρούς πολιτικής εκμετάλλευσης, κακοδιαχείρισης, αλλά και εγκληματικής αμέλειας», κατέληξε με τα ακόλουθα: «Αγώνας που χάνεται, είναι αυτός που εγκαταλείπεται. Από πλευράς μας, η σκυτάλη έχει περάσει στα παιδιά μας και η φλόγα αναζωπυρώνεται. Ταγματάρχης Τάσος Μάρκου 1974, αντιστράτηγος τιμής ένεκεν 2023 – μέχρι σήμερα η τύχη του δεν έχει εξακριβωθεί...Ο Τάσος Μάρκου δεν οπισθοχώρησε, τιμώντας έτσι τον όρκο του Έλληνα αξιωματικού. Τα ίχνη του χάθηκαν στα αιματοβαμμένα βουνά του Πενταδακτύλου, ξεπλένοντας με τη θυσία του, τη ντροπή του Έθνους. Ήρωας και μάρτυρας μαζί...η μορφή του αναρτήθηκε στο εθνικό μας εικονοστάσι και έγινε θρύλος να στοιχειώνει και να μας υπενθυμίζει καθημερινά το ανεκπλήρωτο μας χρέος. Να τον θυμάστε».

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΙΣΑΑΚ: Δεν ήταν άδικη η θυσία του

«Όπως γνωρίζετε, ο πατέρας μου δεν σκοτώθηκε το 1974, αλλά ξυλοκοπήθηκε μέχρι θανάτου από όχλο Γκρίζων Λύκων στις 11 Αυγούστου 1996, στη διάρκεια αντικατοχικής πορείας στη νεκρή ζώνη στη Δερύνεια», είπε η Αναστασία Ισαάκ. «Ο τρόπος που δολοφονήθηκε, πρόσθεσε, ήταν ψυχρός, απάνθρωπος και βάρβαρος, οι εικόνες ακόμα συγκλονίζουν. Και 27 χρόνια μετά, οι δολοφόνοι όχι μόνο μένουν ατιμώρητοι, αλλά απολαμβάνουν και αξιώματα εντός του κατοχικού καθεστώτος και ελάχιστες είναι οι φωνές που το καταγγέλλουν. Μεγάλωσα με την απώλεια του πατέρα μου, χωρίς τον πατέρα μου, γνωρίζοντάς τον από διηγήσεις καλών ημερών, ή μέσα από την εικονογράφηση της θυσίας του. Στερήθηκα το υπέρτατο αγαθό, αυτό της οικογένειας, κουβαλώντας το βαρύ όνομα που μου άφησε σαν παρακαταθήκη. Μεγάλωσα με τη μνήμη του, που ζωντανεύει κάθε Αύγουστο. 27 χρόνια μετά, κατά τη διάρκεια της καθιερωμένης Πορείας Μνήμης Ισαάκ-Σολωμού, άκουσα από έναν περαστικό τη φράση «επήεν τέλεια άδικα τούτος». Όμως, παρά τον πόνο της απώλειας, ουδέποτε πέρασε από το μυαλό μου ότι ο πατέρας μου «πήγε άδικα». Άδικο και απάνθρωπο στα μάτια μου, είναι που κανείς δεν τιμωρήθηκε. Η θυσία του όμως δεν ήταν άδικη. Μακάρι στον κόσμο να υπήρχαν δέκα σαν και αυτόν. Κι αν ως γυναίκα, συνδέθηκα κι εγώ με την απώλεια, τον πόνο, την τραγωδία που κουβαλά αυτός ο τόπος για σχεδόν πενήντα χρόνια, κατάλαβα καλά πως ο αγώνας δεν δίνεται μόνο για τη μνήμη, αλλά κυρίως για τη δικαιοσύνη, την οποία οι ηγεσίες μας αγνοούν επιδεικτικά. Το οφείλουμε σε αυτούς

και το οφείλουμε στο αύριο, στα παιδιά, στα εγγόνια τους. «Του ανδρειωμένου ο θάνατος, θάνατος δεν λογίζεται».

philenews.com